

“`html

# Lektionsplanering

**Årskurs:** Gymnasiet

**Ämne:** Svenska 3

**Tema:** Litteratur och etik: moraliska dilemman

## Koppling till styrdokument

### Centralt innehåll

Centrala skönlitterära verk författade av såväl kvinnor som män och tongivande författare från olika epoker, från olika kulturer och från olika delar av världen. Litteraturvetenskapliga begrepp som behövs för att på ett metodiskt och strukturerat sätt tala om och analysera skönlitteratur. Olika grunder för tolkning och värdering av skönlitteratur, dvs. vilka perspektiv man intar, vilka frågor man ställer och hur man kan argumentera dels för olika tolkningar, dels för värdering av skönlitteratur.

### Betygskriterium (E)

Eleven kan i skriftlig eller muntlig argumentation formulera en tes, hålla sig konsekvent till den och ge välgrundade och nyanserade argument till stöd för den. Eleven kan göra en fördjupad, utförlig, träffsäker och nyanserad textnära litterär analys av ett tema, en genre eller ett författarskap ur flera perspektiv.

[Gy11, Svenska 3]

## Lärarledda instruktioner

### 1. Introduktion av temat (10 min)

- Presentera vad moraliska dilemman är och koppla till litteratur.
- Diskutera kort om etiska teorier och deras grundläggande principer.
- Använd exempel från kända litterära verk för att belysa ämnet.
- Ställ öppna frågor för att engagera elevernas tankar.

### 2. Gruppdiskussioner (20 min)

- Dela in eleverna i mindre grupper.
- Ge dem exempel på litterära karaktärer som har ställts inför moraliska dilemman.

- Be dem diskutera hur dessa karaktärer hanterar sina dilemman.
- Varje grupp sammanfattar sina tankar för klassen.

### 3. Presentation av skönlitterära verk (15 min)

- Eleverna presenterar kort valda litterära verk som handlar om moraliska dilemman.
- Fokus ska ligga på att förklara karaktärernas val och konsekvenser.
- Uppmuntra till litterär analys och ifrågasättande av valen.

### 4. Avslutning och reflektion (5 min)

- Sammanfatta lektionen med att ta upp några viktiga punkter kring moraliska dilemman.
- Fråga eleverna om de ser några paralleller med egna liv.
- Ge utrymme för frågor och diskussion.

## Ämnesinnehåll

Här listas viktig kunskap och ämnesinnehåll som eleverna behöver känna till eller lära sig i undervisningen. Försök se till att allt nedan tas upp på lektionen eller följs upp på andra sätt.

- **Moraliska dilemman:** Vad innebär det att stå inför ett moraliskt dilemma? Hur påverkar kultur och samhälle våra val?
- **Etiska teorier:** En översikt av etiska teorier som utilitarism och deontologi och hur de appliceras i litteraturen.
- **Karaktärsanalys:** Hur analyserar man karaktärers moraliska val? Vilka faktorer spelar roll?
- **Kopplingar till samhälle:** Hur speglar litteraturen samhällsliga normer och värderingar?
- **Reflektion över egna val:** Betydelsen av självreflektion i relation till moraliska dilemma i litteraturen och i livet.

## Ordkollen

| Ord     | Förklaring                                                               | Etymologi                                                  |
|---------|--------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|
| Etik    | Läran om vad som är rätt och fel, och hur människor bör handla.          | Från grekiska "ethos" som betyder sedvänja eller karaktär. |
| Dilemma | En situation där man måste välja mellan två eller fler svåra alternativ. | Från grekiska "dilemmaton", betyder två (!) alternativ.    |
| Moral   | Samlingen av normer och värderingar som styr beteende.                   | Från latin "moralis", vilket syftar på sedvänjor.          |

## Diskussionsfrågor

- A. Hur skulle du agera i situationer som involverar stora moraliska dilemman? Ge exempel från både litteratur och verkliga livet.
- B. Anser du att litteratur kan förändra våra åsikter om moral och etik? Utforska detta med exempel.
- C. Hur påverkar våra kulturella kontexter våra moraliska resoneringar? Diskutera med referenser från både litteratur och historiska exempel.

## Aktivitet

Eleverna ska i grupper skapa en liten teaterföreställning eller rollspel där de gestaltar en karaktärs moraliska dilemma. Varje grupp får ett litterärt verk att utgå ifrån och måste blanda sina egna tolkningar med verkets teman. Denna aktivitet ska inkludera diskussioner och reflektionsmoment kring de val karaktärerna ställs inför och de etiska teorier som är relevanta.

## Exit-ticket

### Fråga

Vad är ett moraliskt dilemma?

Nämn en etisk teori.

Ge ett exempel på en karaktär i litteraturen som har ett moraliskt dilemma.

Varför är etik viktigt i litteratur?

Hur påverkar kultur våra moraliska val?

Vad bidrar litteratur till i förståelsen av moral?

Vad är skillnaden mellan etik och moral?

Kan litteraturen förändra samhället?

### Svar

En svår situation där man måste välja mellan två eller fler alternativ som är etiskt komplicerade.

Utilitarism.

Hercules i Hercules myt.

För att belysa hur vi som människor möter svåra val.

Kultur ger oss värderingar och normer att förhålla oss till.

Litteratur öppnar upp för reflektion och diskussion kring komplexa frågor.

Etik är teorin, medan moral är praktiken.

Ja, genom att utmana normer och föra fram nya perspektiv.

## Hemuppgift

Eleverna ska skriva en uppsats om ett moraliskt dilemma de stött på i en valfri skönlitterär text. De ska utforska de etiska frågor som dilemma väcker och deras egna reflektioner kring ämnet. Uppsatsen ska vara mellan 2-3 sidor lång.

## Citat

*"Moral är vad vi gör. Etik är vad vi säger."* - Jeremy Bentham, 1748-1832.  
Detta citat exemplifierar skillnaden mellan vad som är praktiskt rätt och vad vi diskuterar teoretiskt.

“`

Tags: [Gymnasiet](#), [Lektion](#)